
prosopografie beperkte tot vijf met zorg gekozen cohorten: de aankomende studenten van de jaren 1815, 1820, 1840, 1865 en 1890. Zo werd 1840 gekozen omdat toen de uitvoering van het Organiek Besluit van 1815 betreffende het Hoger Onderwijs door overheidsbezuinigingen onder druk kwam te staan. De auteur beperkte zijn onderzoek ook in andere opzichten. De belangrijkste beperking was dat hij besloot om voor zijn primair sociologische studie hoofdzakelijk gedrukt bronnenmateriaal te gebruiken. In zijn eigen woorden: 'Gelukkig bleken er doorslaggevende theoretische en methodische redenen om uitputtend archiefonderzoek geen centrale plaats in de onderzoeksopzet te geven. Maar zonder de archieven gaat het uiteindelijk natuurlijk toch niet' (18). Voor het seriële onderzoek werden gebruikt: het Groninger *Album studiosorum*, de *Groninger Studenten Almanak* (GSA) en de officiële *Verslagen* van het Nederlandse onderwijs. Voor het prosopografische werk werden onder meer de series *Nederland's Patriciaat* (NedP) en *Nederland's Adelsboek* geraadpleegd. De studieduur werd voor de rechten- en medicijnenstudenten berekend aan de hand van hun promoties. Voor theologen werd een ander eindpunt gekozen: het proponentsexamen. Als argument voor dit laatste gold dat theologanten pas na dit examen de praktijk ingingen: als 'kandidaten tot de H. Dienst' mochten ze gaan rondpreken. Omdat Caljé de student centraal stelt, koos hij voor een opvallende tijdsafbakening van zijn cohorten: niet het Groninger academisch jaar met zijn cesuur rond half oktober, maar een cesuur bij 15 april. Omdat er echter ook toen reeds studenten waren die zich te vroeg of te laat inschreven, kan het aantal leden van een cohort nog worden bijgesteld aan de hand van bijvoorbeeld een gegeven uit de GSA. Verder gaat de auteur bij berekeningen, bijvoorbeeld die betreffende de gemiddelde studieduur van geslaagden, uit van 'standaard studenten'. Personen die zich later vanwege promotie nogmaals inschreven blijven daardoor vrijwel buiten zicht (129); hetzelfde gebeurt met de voor Groningen belangrijke Duitse theologiestudenten, voor zover die niet volgens de Nederlandse wet studeerden (279v.; grafiek 8.2).

Een fascinerend en kerkhistorisch belangwekkend boek

Wat heeft de verzamelde massa gegevens nu opgeleverd? Een fascinerend boek. Caljé schrijft vlot en formuleert meestal helder. Wel vertonen tekst en register tekenen van haastwerk. Persoonsnamen worden nogal eens verkeerd gespeld;³ data van de beschreven personen of van een auteur, bron en citaat zijn soms geheel onjuist.⁴

Tot de zaken die in dit boek duidelijk worden en bovendien kerkhistorisch interessant zijn, reken ik in de eerste plaats het feit dat Groningen, en vooral de theologische faculteit aldaar, er sinds

³ Waar de correcte spelling afwijkt van de door Caljé gevolgde, heb ik dit aangeduid met [!].

⁴ Aart de Groot is geen neerlandicus, maar kerkhistoricus; bovendien zijn zowel zijn woorden, de titel van zijn artikel alsook de vindplaats van het betreffende citaat (AGN III: Middeleeuwen; lees: AGN XI: Nieuwste tijd) onjuist weergegeven.